

**WYROK**  
**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 listopada 2004 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący: SSR /del/ Witold Rękosiewicz

Protokolant: sekr. sąd. Monika Rasińska

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2004 r., w Warszawie na rozprawie sprawy z powództwa

przeciwko S. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. Uznaje za niedozwolone i zakazuje S. Spółka Akcyjna z/s w W. stosowania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „wszystkie spory wynikające z umowy ubezpieczenia będą rozstrzygane przez Sąd Powszechny właściwy ze względu na siedzibę Towarzystwa”
2. Wpis ostateczny od pozwu ustala na kwotę 500 zł (pięćset) i nakazuje Skarbowi Państwa — Kasie Sądu Okręgowego w Warszawie pobranie tej kwoty od S. Spółki Akcyjnej z/s w W.
3. Zasądza od S. Spółki Akcyjnej z/s w W. na rzecz kwotę 800 zł (osiemset) tytułem kosztów zastępstwa procesowego

4. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt S. Spółki Akcyjnej z/s w W.

SSR del. Witold Rękosiewicz

### Uzasadnienie

Pozwem wniesionym dnia 23.01.2004 r. powódka \_\_\_\_\_ wniosła o uznanie za niedozwolone jednego z postanowień stosowanego przez pozwanego S. S.A. w W. w umowach z konsumentami, wzorca umownego zatytułowanego „Ogólne Warunki Ubezpieczenia na Życie z Funduszem Inwestycyjnym”.

Powódka zakwestionowała § 13.3 wzorca umownego w następującym brzmieniu:

„wszelkie spory wynikające z umowy ubezpieczenia będą rozstrzygane przez Sąd Powszechny właściwy ze względu na siedzibę Towarzystwa”. Uzasadniając żądanie pozwu strona powodowa powołując się na art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jednolity Dz. U. z 1996 r. nr 11 późn. 62) wskazała, że w myśl tego przepisu właściwym do rozpoznania sporów wynikających z umów ubezpieczenia jest Sąd siedziby ubezpieczonego lub uprawnionego do odszkodowania, jeżeli umowa lub ogólne warunki ubezpieczenia nie stanowią inaczej.

W ocenie strony powodowej zakwestionowane postanowienie wzorca umownego, jakkolwiek zgodne z powołanym przepisem, uniemożliwia konsumentom korzystanie z przewidzianej w art. 34 kpc możliwości wybrania Sądu do którego złożą ewentualny pozew z zastosowaniem zasady właściwości przemiennej. Kwestionowane postanowienie stwarza dla konsumentów dodatkowe trudności i ma istotny negatywny wpływ na możliwość faktycznego dochodzenia przez nich w procesie sądowym roszczeń od ubezpieczyciela. Zarazem stawia prowadzący działalność profesjonalną Zakład ubezpieczeń w uprzywilejowanej pozycji. Zapis taki jest zdaniem strony powodowej postanowieniem kształtującym prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, ra-

żąco naruszając jego interesy, stanowi więc w rozumieniu klauzuli generalnej art. 385<sup>1</sup> § 1 kc niedozwolone postanowienie umowne.

Powódka wskazała również, że kwestionowane pozwem postanowienie spełnia cechy klauzuli wymienionej w katalogu klauzul niedozwolonych zawartym w art. 385<sup>3</sup> pkt 23 kc. Ponadto powołuje się na art. 45 ust. 1 Konstytucji, oraz przepisy o charakterze międzynarodowym powódka *dążyła* do wykazania niezgodności powołanego zapisu z ogólnie obowiązującymi przepisami prawa. Strona powodowa powołała się także na treść art. 5 kc wyrażając pogląd, że wskazana klauzula jest przykładem sprzecznego z zasadami współzycia społecznego braku poszanowania praw innych podmiotów.

W świetle powyższego zdaniem strony powodowej zawarta we wzorcu umownym stosowanym przez pozwanego klauzulę należy na podstawie art. 385<sup>1</sup> kc i art. 385<sup>3</sup> pkt 23 kc zakwalifikować jako niedozwolone postanowienie umowne.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

W pierwszym rzędzie wskazał na nieprawidłowości zawarte w uzasadnieniu pozwu, w których powódka występując do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o abstrakcyjną kontrolę zapisu wzorca domaga się rozpoznania sprawy przez Sad przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności, w jakich się *znalazła*. Powołał też się na orzeczenie Sądu Okręgowego w Suwałkach, które wskazało Sąd Okręgowy w Warszawie jako właściwy do rozpoznania sprawy. Podkreślił, że do uznania postanowień wzorca za niedozwolone na podstawie art. 385<sup>1</sup> § 1 kc konieczne jest wykazanie spełnienia dwóch przesłanek „sprzeczności z dobrymi obyczajami” i „rażącego naruszenia interesów konsumenta” jako kwalifikowanej formy naruszenia. Zdaniem pozwanego pozew nie spełnia tych przesłanek.

W odpowiedzi na pozew wskazano również, że kwestionowane postanowienie zostało oparte na przepisie art. 7a ustawy o działalności ubezpieczeniowej obowiązującej do dnia 31.12.2003 r., który zezwolił na wprowadzenie do ogólnych warunków ubezpieczenia takiego zapisu. Wzorzec umowny został doręczony

ubezpieczonemu, który nie złożył oświadczenia o odstąpieniu od umowy, a więc zaakceptował jego postanowienia w pełni.

Pozwany nie zgodził się również ze stanowiskiem strony powodowej powołującej się na art. 34 kpc dotyczący właściwości przemiennej. Uznał, że powołany przepis nie znajduje zastosowania w sprawach wynikłych z umów ubezpieczeniowych. Odnośnie wypełnienia przez przedmiotowy zapis cech klauzuli niedozwolonej z art. 385<sup>3</sup> pkt 23 kc wyraził pogląd, że postanowienie zostało oparte na wyraźnym upoważnieniu art. 7a ust 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, wobec tego jest w pełni zgodne z prawem i nie może być kwestionowane. Wobec powyższego pozwany wyraził pogląd, że brak jest podstaw do abstrakcyjnej kontroli zapisu wzorca. Wreszcie wskazał, że powódka nietrafnie powołała się na szereg przepisów w charakterze ogólnym, gwarantującym każdemu prawo do sądu, którego realizacja w następstwie zastosowania przedmiotowej klauzuli została uniemożliwiona. W rozumieniu pozwanego przedmiotowy zapis nie zamyka uprawnionej prawa do wystąpienia na drogę sądową chociaż nie przed sądem właściwym miejscowo z uwagi na jej miejsce zamieszkania. W piśmie z dnia 10.05.2004r. powódka ustosunkowała się do odpowiedzi na pozew. W całości podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko, podnosząc, że kwestionowane postanowienie utrudnia lub wręcz uniemożliwia konsumentom np. ze względu na uciążliwe, długotrwałe i kosztowne dojazdy dochodzenie przed Sądem należnych praw. Zwróciła uwagę, że stronom umowy ubezpieczenia konsumentowi i kontrahentowi winny służyć jednakowe środki ochrony swych praw oparte na powszechnie obowiązujących zasadach bez uprzywilejowania którejkolwiek strony.

Odnosząc się do powołanego przez pozwanego argumentu, że zmarły mąż powódki nie odstąpił od umowy, a więc zaakceptował ją wraz z § 13.3 w kwestionowanym brzmieniu strona powodowa wskazała na publiczny charakter powództwa, w którym nie ma znaczenia, jaka jest pozycja powoda w konkretnej umowie.

Również zaprezentowana przez pozwanego wykładnia konstytucyjnego prawa do sądu jest zdaniem strony powodowej nieprawidłowa, ponieważ interpretuje to prawo w sposób ścieśniający. Powódka jest zdania, że prawo to należy interpretować szeroko. Podała przy tym przykład obowiązku Sądu zwolnienia strony od kosztów, gdy nie jest w stanie ich ponieść. Również faktyczna bliskość sądu jest przejawem realizacji tej zasady.

W tym stanie zdaniem strony powodowej powództwo zmierzające do ochrony interesów konsumenta jest w pełni uzasadnione.

Rozpoznając sprawę Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił co następuje:

W dniu 28.08.2000r. \_\_\_\_\_ mąż powódki, na mocy zawartej z pozwanym - Towarzystwem Ubezpieczeniowym N. S.A. , obecnie S. S.A. umowy został objęty ochroną ubezpieczeniową.

Po tragicznej śmierci męża, uprawniona do otrzymania świadczenia powódka \_\_\_\_\_, w związku z odmową wypłaty odszkodowania wystąpiła do Sądu Okręgowego w Suwałkach, właściwego jej zdaniem miejscowo, z powództwem przeciwko ubezpieczycielowi.

Pozwany, powołując się na treść § 13,3 ogólnych warunków ubezpieczenia stanowiącego, że wszelkie spory wynikające z umowy ubezpieczenia będą rozpatrywane przez Sąd Powszechny właściwy ze względu na siedzibę Towarzystwa zgłosił zarzut niewłaściwości miejscowej sądu i wniósł o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie. Sąd Okręgowy w Suwałkach uwzględnił wniosek ubezpieczyciela przekazując sprawę sądowi wskazanemu w umowie uznając, że wiążące w sprawie są postanowienia umowy ubezpieczenia, zgodne z przepisami art. 7a ust 1 ustawy z dnia 28.07.1990r. o działalności ubezpieczeniowej. Przepis ten dopuszczał ustalenie w umowie ubezpieczenia innego, niż właściwy dla siedziby ubezpieczającego, Sądu właściwego do rozpoznania sporów wynikłych z umowy ubezpieczenia. W pozwie wniesionym do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów strona powodowa działając na podstawie art.

479<sup>38</sup> kpc domagała się przeprowadzenia abstrakcyjnej kontroli postanowienia wzorca umownego i uznania kwestionowanego zapisu §13,3 ogólnych warunków ubezpieczenia na życie za niedozwolone.

Wskazała, iż kwestionowany zapis spełnia cechy klauzuli abuzywnej wymienionej w art. 385<sup>3</sup> pkt 23 kc i stanowi niedozwolone postanowienie umowne w świetle art 385<sup>1</sup> § 1 kc. Odmienne stanowisko w sprawie zajął pozwany, który dążył do wykazania, że kwestionowany zapis nie ma charakteru klauzuli abuzywnej i jest zgodny z art. 7a ust. 1 ustawy ubezpieczeniowej. Pozwany podniósł, że w związku z wejściem w życie z dniem 1.01.2004 r. ustawy prawo o działalności gospodarczej (Dz. U. z 2003 r. nr 124, póź. 1151) obowiązujący obecnie przepis art. 9 ustawy w sposób odmienny reguluje kwestię właściwości sądu. Pozwany zakład ubezpieczeniowy dostosował obecnie w tym zakresie treść ogólnych warunków ubezpieczenia do obowiązujących przepisów. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje: W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem działania Sądu jest abstrakcyjna kontrola wzorca. Za wzorzec należy uznać zgodnie z art. 384 § 1 kc w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów i regulaminy.

W tym stanie zdaniem Sądu nie powinno budzić wątpliwości, że stosowane przez pozwanego przy zawieraniu umów z konsumentami ogólne warunki ubezpieczenia na życie z Funduszem Inwestycyjnym są wzorcem umownym w rozumieniu wskazanego powyżej przepisu. Jednocześnie pozwany nie zaprzeczył, iż w umowach z konsumentami stosował wzorzec zawierający wskazaną w pozwie klauzulę umowną. Jej treść przytoczona przez stronę powodowaną została zakwestionowana. W związku z tym powyższe okoliczności, na podstawie art. 230 kpc należało uznać za niedozwolone. W postępowaniu dotyczącym postanowień wzorca umownego Sąd ocenia czy zawarte w nim postanowienia mają charakter niedozwolonych postanowień umownych. W myśl przepisu art. 385<sup>1</sup> § 1 kc za takie uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentami nie uzgodnione indywidualnie jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób

sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jednak postanowień określających głównie świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zakwestionowane *przez* powódkę postanowienie nie określa głównych świadczeń stron. Przedmiotem postępowania przez Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie są też postanowienia konkretnej umowy (te powinny być rozpatrzone przez Sąd właściwy do rozpoznawania sporów na tle konkretnej umowy) lecz postanowienia wzorca, który pozwany przedstawia konsumentowi i o ile nie zostaną zmienione w drodze wzajemnych uzgodnień stron, stają się obowiązujące w stosunkach między nimi kształtując tym samym ich wzajemne prawa i obowiązki.

Postanowienie § 13.3 ogólnych warunków ... dotyczy wskazania Sądu właściwego dla rozpoznania sporu wynikłego na gruncie umowy ubezpieczenia. Nie zachodzą więc okoliczności wyłączające kognicję Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów do rozpoznania sprawy.

Zdaniem Sądu fakt, że postanowienia wzorca zostały przedstawione konsumentowi oraz, że je milcząco zaakceptował nie wyklucza, że umowa nie ma charakteru wzorca. Jest to bowiem standardowy tekst, który prowadzący profesjonalną działalność kontrahent przedstawia konsumentowi do akceptacji i który po podpisaniu reguluje stosunki stron. Nawet jeśli w pewnym zakresie tekst taki był przez strony uzgodniony to jednak w części nieuzgodnionej indywidualnie nadal pozostaje wzorcem umownym ponieważ te postanowienia wzorca są inkorporowane do treści umowy. Jeśli postanowienia przejęte z wzorca kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy należy je uznać za niedozwolone postanowienia umowne - Przesłanki te muszą być jednak spełnione łącznie - Sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania zmierzające do niedoinformowania, wykorzystania niewiedzy, kształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nierównorzędny. Rażąco naruszenie interesów, to takie które znacząco niekorzystnie

kształtuje sytuację ekonomiczną konsumenta lub prowadzi do straty czasu, niewygody, nierzetelnego traktowania. (E. Łętowska, Ustawa s. 99; Cz. Żuławska w Komentarz 2001, s. 133). W świetle powyższego za trafne należy uznać zarzuty strony powodowej dotyczące zakwestionowanego zapisu wzorca umownego stosowanego przez pozwanego. Zawarte w § 13.3 ogólnych warunków ... postanowienie wykorzystując niewiedzę konsumenta (który nie był profesjonalistą i nie mógł właściwie ocenić zapisów wzorca) znacząco niekorzystnie kształtuje pozycję uprawnionej powódki narażając ją na dodatkowe wydatki, stratę czasu, niewygodę pośrednio i nierzetelne traktowanie z powodu przedłużającego się postępowania sądowego.

Klauzula generalna art. 385 § 1 kc została uzupełniona przez ustawodawcę listą niedozwolonych postanowień umownych zawartą w art. 385<sup>3</sup> kc. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule niedozwolone. Katalog ma jednak niepełny i przykładowy charakter. Jego funkcja polega na tym, że wykazanie przez konsumenta zastosowania we wzorcu umowy postanowienia odpowiadającego ujętemu w katalogu stwarza domniemanie, iż kwestionowane postanowienie spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego objętego klauzulą generalną art. 385<sup>1</sup> § 1 kc.

Ciężar dowodu, że dane postanowienie nie spełnia przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na kontrahencie konsumenta - art. 385<sup>1</sup> § 4 kc. Dla uchylenia domniemania, że klauzula umowna jest zgodna z którąś z przykładowych wymienionych w art. 385 kc klauzul jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia. Dopiero po pozytywnym wykazaniu tych okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności kwestionowanego postanowienia.

Mając na uwadze *zarzuty* strony powodowej dotyczące zawartej w § 13.3 ogólnych warunków ... klauzuli uznać należy, że pozwany nie udowodnił, iż nie



spełniają one znamion klauzuli abuzywnej z art. 385<sup>3</sup> pkt 24 kc. Analizując kwestionowane postanowienie należy również mieć na uwadze, że powstało ono na podstawie upoważnienia zawartego w art. 7a ustawy z dnia 28.07.1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jedn. Dz. U. z 1996 r. nr 11, póź. 62) będącego przepisem o charakterze *lex specialis* w stosunku do przepisów kodeksu postępowania cywilnego o właściwości ogólnej. Przepis ten jednak obecnie już nie obowiązuje bowiem z dniem 1.01.2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 22.05.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. nr 124, póź. 1151), która w art. 9 inaczej reguluje zasady ustalania sądu właściwego do rozpoznawania sporów wynikających z umów ubezpieczenia. Aktualnie obowiązujące unormowanie umożliwia każdej ze stron umowy ubezpieczenia wytoczenia powództwa przed Sąd, który z jej punktu widzenia będzie dla niej najbardziej odpowiedni. Takie rozwiązanie pozwala na uniknięcie sporów co do właściwości miejscowej sądu a jednocześnie pozostaje w zgodzie powszechnie obowiązującymi przepisami o ochronie interesów konsumentów oraz wyłącza możliwość zawarcia w umowach ubezpieczenia klauzul pozostających w sprzeczności z przepisami konsumenckimi. Zważyć należy, że Sąd wyrokuje na podstawie przepisów prawa materialnego obowiązującego w dniu orzekania. Dokonuje więc oceny zgodności kwestionowanej klauzuli z przepisami aktualnymi w chwili orzekania analizując jej zgodność z obowiązującymi prawem, w szczególności z przepisami chroniącymi interesy konsumentów. Uwzględniając powyższe zastrzeżenie należy zauważyć, że kwestionowana przez stronę powodową klauzula wzorca umownego reguluje zasady właściwości sądu w sprawach umów ubezpieczenia w sposób niezgodny z obowiązującymi obecnie przepisami ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz przepisami kpc o charakterze ogólnym. Nie zmienia tego również powołana przez pozwanego na rozprawie okoliczność, że przepisy dopuszczają możliwość stosowania takiego zapisu do dnia 30.06.2005 r.

W tym stanie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznając, iż kwestiono-

wane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385<sup>l</sup> § 1 kc) bowiem kształtuje prawa ubezpieczonego konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco narusza jego interesy i jednocześnie pozostaje w sprzeczności z obecnie obowiązującym przepisem ustawy o działalności ubezpieczeniowej, na podstawie art. 479<sup>42</sup> § 1 kpc zakazał jego używania w obrocie. Wydając orzeczenie Sąd miał na uwadze przepisy art. 479<sup>40</sup> kpc w związku z art. 479<sup>19</sup> kpc, w myśl których zaniechanie przez pozwanego stosowania zaskarżonego postanowienia wzorca umownego nie ma wpływu na bieg postępowania, o ile nie upłynął jeszcze termin na wytoczenie powództwa. Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 kpc, o publikacji prawomocnego wyroku na koszt pozwanego zarządzone w oparciu o przepis art. 479<sup>44</sup> kpc.

SSR del. Witold Rękosiewicz